DEBAT

ERIK ULRICHSEN

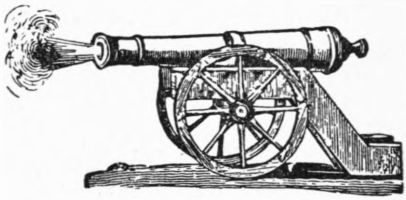

„Debat" afløser hermed „Det søgende øje", men dette betyder ikke, at læserne vil komme til at undvære *Theodor Christensens* polemiske ivrighed. Hensigten er at give ordet til en række skribenter – deriblandt fortsat Theodor Christensen. Hensigten er *ikke* – således som det er på mode i nogle aviser – at skabe debat for enhver pris, på bekostning af saglighed.

☆

To skræmmende passager fra august-nummeret af „Biograf-Bladet", begge forfattede af redaktøren, *Mogens Brandt:* „Men han *(Kai Berg Madsen)* hadede snobberi, og læser man aargangene af hans filmaarbog igennem, vil man her kunne fryde sig over adskillige finter til de langhaarede" og „Japanske film har desuden i slet ikke saa ringe omfang (publikumsantallet for „langhaarede" film taget i betragtning) været vist i Danmark . . ."

Den mistillid til intellektet, som kommer til udtryk i denne hånske anvendelse af amerikanismen „langhåret", forekommer ikke alene skræmmende, men også særdeles uklog redaktør-politik. Mon Mogens Brandt ikke forregner sig, når han tror, at biografejerne er glade for i offentlighedens øjne at fremtræde som ikke-intellektuelle, der er bange for den tænkende kritik og den tænkende kunst? Mon det ikke var klogere af ham at lære lidt af det svenske „Biograf-Bladet", „Biografägaren", der behandler den tænkende kritik og den tænkende kunst med respekt?

Hvad tænker mon i øvrigt biografdirektørerne om den særegne polemiske tone, Mogens Brandt ofte vælger til sine angreb? At de ville være mere effektfulde, hvis tonen var lidt mere urban?

☆

Se nu f. eks. på det angreb, der i samme nummer rettes mod *Helge Hultberg* på grund af dennes artikler fra Berlin-festivalen. Det hedder bl. a.: „. . . i den danske lejr var der udelt glæde over den modtagelse „Guld og grønne skove" fik – undtagen altsaa hos hr. Hultberg, som imidlertid ingen af os andre havde lejlighed til at træffe".

Mogens Brandt burde kunne indse, at han skader biografejernes interesser, når han angriber på denne vis. Det er virkelig Helge Hultbergs private sag, hvem han vil omgås under en filmfestival. Mogens Brandt burde lære lidt elementær polemisk etikette. Biografejerne har mere end nok at slås med for tiden. De bør kunne forlange, at ikke også deres egne fortalere føjes til besværlighederne.

☆

Endnu et eksempel: Mogens Brandt anmelder *Børge Høsts* filmartikel i „Midt i en Quiz-Tid" og skriver bl. a. om forfatteren: „Børge Høst bejlede selv engang til instruktørtitlen, men fik en kurv . . ." Men Børge Høst *er* filminstruktør, kalder sig det med fuld ret. Også i polemik må der kræves en vis formel korrekthed. Børge Høsts film er ganske vist kortere end „Guld og grønne skove", men i hvert fald ikke ringere – og selv om man er uenig i denne bedømmelse, kan man ikke pludselig fratage ham titlen filminstruktør. Det er sådan noget, man bør have på fornemmelsen, når man deltager i den offentlige debat.

☆

For nogen tid siden var der premiere herhjemme på *Joseph L. Mankiewicz'* filmatisering af *Graham Greenes* „The Quiet American". Med denne film stilles kritikeren over for et nyt problem inden for romanfilmatiseringens problematik (der blev behandlet i „Kosmorama 34"). Mankiewicz ændrede radikalt tankegangen (og handlingsgangen) hos Greene, men på en sådan måde, at filmen blev intelligent polemik mod Greenes roman.

Hos Greene er den unge amerikaner, der

kommer til Indokina, en naiv idealist, og romanen angriber ham, fordi han bliver skyldig i mange menneskers død ved at intrigere politisk. Det er ikke helt urimeligt, at den engelske journalist volder hans død ved at udlevere ham til kommunisterne. Efter amerikanerens død genvinder journalisten sin indfødte elskerinde, der en overgang svigtede ham til fordel for amerikaneren. I et par uhyggelige afsnit skildrer Greene med lede krigens gru (Greene var korrespondent i Indokina under kampene).

Hos Mankiewicz er den unge amerikaner *ikke* skyldig i de mange menneskers død. Det er blot noget, kommunisterne binder journalisten på ærmet; journalisten, der tror, at han er den kloge, indsigtsfulde, realpolitisk indstillede europæer, er i virkeligheden også naiv. Det er i filmen grum og bitter ironi, at journalisten volder amerikanerens død. Hos Mankiewicz nægter den indfødte kvinde til slut at vende tilbage til den engelske journalist, hvis skyldbyrde altså er langt større end den er hos Greene. Mankiewicz har pillet de uhyggelige afsnit om krigens gru ud.

Greene er i sin roman først og fremmest ude efter visse amerikanske karaktertræk, efter amerikansk politisk umodenhed; Mankiewicz har vendt billedet og skabt en film, der er antikommunistisk og ser med mistillid på den europæiske „verdensklogskab".

Det interessante er, at Mankiewicz har polemiseret mod Greene på et højt plan; den dialog, som denne *writer-director* („Hadets Hus", „Husveninden", „Alt om Eva") har føjet til Greenes, stikker ikke af som noget ringere, er i det store og hele særdeles velbegavet. Det er derfor alt for enkelt blot at hive den sædvanlige kliché romanforvanskning frem, således som flere af vore aviser gjorde det; pudsigt nok ramte „Land og Folk" i plet, da det betegnede filmen som „intelligent antikommunisme".

I England har man hævdet, at det er en urimelighed i filmen, at kommunisterne spinder en så raffineret intrige for at få den nu politisk mindre væsentlige amerikaner ryddet af vejen, men her overfor kan det hævdes, at kommunisterne kunne bruge amerikanerens „skyld" som et effektfuldt propagandanummer, hvis ikke den franske politimand havde opklaret sagens rette sammenhæng. Og under alle omstændigheder: Skulle man kunne finde visse urimeligheder i filmens konstruktion, så er de i hvert fald næppe større end dem, man kan finde hos Greene.

Mankiewicz arbejde er i hvert fald et raffineret tankespil og nok den hidtil bedste antikommunistiske film. Den ydre „iscenesættelse" er trængt i baggrunden til fordel for en kompliceret verbal problematik, og *Michael Redgrave* yder sin fineste filmpræstation som den midaldrende engelske journalist Fowler.

Er der nogen, der skal skældes ud for filmen „Den stilfærdige Amerikaner", er det Greene selv. Han kunne have ladet være med at sælge sin bog til det amerikanske selskab uden at sikre sig ret til at kontrollere manuskriptet.

Giorgia Moll, Audie Murphy og Michael Redgrave i „Den stilfærdige Amerikaner".